

Is dit nou veiligheid?

Een paar weken geleden viel het concept van het Beroepsprofiel Veiligheidskundige in mijn elektronische brievenbus.

Als bovengemiddeld geïnteresseerd vakpersoon moest ik dat natuurlijk gelijk bestuderen. Ik bleef met enigszins gemengde gevoelens zitten.

Enerzijds heeft de werkgroep die met dit profiel bezig is geweest een product afgeleverd waar ik me als veiligheidskundige grotendeels in herken. Ik beschouw mezelf echter ook als een redelijk vooruitstrevende veiligheidsprofessional. En daarmee bevat het Beroepsprofiel voor mij helaas ook een paar dingen waar ik niet vrolijk van word.

Veiligheid is naleving?

Uit de beroepscode komt duidelijk naar voren dat het omgaan met risico's de kern is van wat veiligheidskundigen doen. Nu is de inhoud van dergelijke termen rekbaar, maar in principe ben ik het hiermee eens. Wat mij dan bevreemdt is dat als eerste zogenaamde 'kerntaak' *compliance* wordt genoemd. Is het naleven van regels dan veiligheid?

Laten we voorop stellen dat veiligheidsregels belangrijk zijn. Niet voor niets is dit één van de basale manieren waarop we het leren: "Raak het fornuis niet aan, je verbrandt je vingers." "Kijk links-rechts-links voor je oversteekt." "Rood is stop." Maar veiligheidsregels zijn niet perfect. Veiligheidsregels kunnen nooit alle situaties afdekken, want we kunnen niet alles vooraf bedenken. En als we dat wel zouden kunnen, dan worden die situaties door hun omvang totaal onhanteerbaar. Ze zijn bovendien afhankelijk van de context. Zo kun je in Londen beter rechts-links-rechts kijken voordat je oversteekt.

Veiligheidsregels zijn afhankelijk van context: kijk in Londen liever rechts-links-rechts bij oversteken

Naleving van veiligheidsregels garandeert dus geen veiligheid en kan die soms zelfs in de weg staan. Veel van de overlevenden op de Piper Alpha, bijvoorbeeld, ontsnapten aan de dood omdat ze niet de noodprocedures volgden. Ook hier woog de context zwaarder dan de regel.

Veiligheid is een resultaat?

In de Beroepscode vinden we ook twee 'definitie's' van veiligheid (respectievelijk veiligheid van proces en van persoon). Beide komen erop neer dat veiligheid zich richt op het toepassen van instrumenten om ongevallen te voorkomen. Daar is niks mis mee, zul je misschien denken. Veiligheid gaat toch over het voorkomen van ongevallen? Tja, een paar jaar geleden was ik het er waarschijnlijk mee eens geweest. Maar als we er even over nadenken, behoren we hier minstens twee problemen mee te hebben.

Ten eerste, de kern van het beroep veiligheidskundige is gerelateerd aan beheersing van risico's. Dat is stukken breder dan het voorkomen van ongevallen. Gelukkig maar, want we kunnen niet alle ongevallen voorkomen. En als ze gebeuren dan willen we graag de gevolgen beperken. Dat is waarom we dingen als veiligheidsgordels, airbags,

brandblussers en EHBO hebben uitgevonden.

Haren föhnen in bad zonder elektrische schok is niet te danken aan de veiligheid van de situatie

Ten tweede, als we de definitie doortrekken dan is het dus veilig als er geen ongevallen zijn? Ik mag hopen dat inmiddels het besef is doorgedrongen dat dit een ernstige misvatting is. Afwezigheid van ongevallen kan door allerlei oorzaken komen, waaronder puur geluk. Als ik mijn haren föhn terwijl ik in bad zit (een hypothetisch scenario, gezien mijn kapsel) zonder een elektrische schok te krijgen, is dat niet te danken aan de veiligheid van de situatie.

Mottenballenvrij

'Naleving' en 'voorkomen van ongevallen' zijn mijns inziens onvolledige en verouderde visies op veiligheid die niet passen bij de complexe en dynamische wereld waarin we leven, en ook niet bij een professie die zich veiligheidskundige noemt. Wordt het niet eens tijd om wat meer de nadruk te leggen op de kunde en vooruitstrevend te zijn? Of tenminste om de kern van de professie in de definitie te weerspiegelen? Veiligheid is het beheersen van risico's tot een acceptabel niveau, of iets dergelijks.

Maar het liefst zou ik willen pleiten voor een radicaal pro-actieve definitie die recht doet aan de werkelijke uitdagingen. Bijvoorbeeld, in navolging van Todd Conklin: "Veiligheid is de capaciteit om activiteiten uit te voeren in een onvoorspelbare en continu variërende omgeving".

Denk er maar eens over na, en kom gerust met een alternatief voorstel. Zolang het maar niet naar mottenballen ruikt.

Carsten Busch | Senior adviseur arbeidsveiligheid bij Politidirektoratet, de overkoepelende organisatie van de Noorse politie en actief binnen diverse vakfora en eigenaar van www.mindtherisk.com.

> Aan de slag met veiligheid en risicomanagement: congres Risicomanagement.